

"Komünizm", "sosyalizm" ve "kapitalizm" kavramlarını Risele-i Nur ışığında izah eder misiniz?

Öncelikli olarak Üstad, eserlerinde, müminlerin aklını ve zihnini bulandıracak batıl ve muzır düşünce ve mefkurelerden bahsederken, onların fikirlerini teferruatı ile ilan etmeden, esaslarını çürütür. Ta ki müminlerin saf zihinleri bulanmasın. Onun için bu gibi düşünce ekollerini uzun uzadıya tarif etmez, sadece mesleğine ilişkin esasa dair noktalarda, onların bozuk ve çürük taraflarını gösterir.

Üstad bu gibi felsefi ekolleri iki yönden değerlendirir. **Biri** fitri olup olmadıkları, **diğeri ise,** insanlığa getirdiği dünyevi ve uhrevi saadet nelerdir. Biz de Risale-i Nur'dan mülhem bir tarz ile bu felsefi ekolleri tek tek değerlendirelim.

Komünizm: Sınıflar arası çatışma sonucunda, toplumsal katmanların kalkıp tek sınıf bir insan topluluğunun oluşturulması fikridir. Netice olarak özel mülkiyet, bireysel gelişim, farklı düşünce sistemlerinin tamamen yok edildiği, tek tip, tek sınıf, tek katmanın olduğu, yani mutlak eşitlik düzenini hedefleyen bir düşüncedir. Kurucusu Alman filozof **Karl Marks**'tır.

Düşünce farklılıkları ve imtiyazları doğuran bütün faktörlere düşmandırlar. Dini, insanları burjuva sınıfına itaat ettiren bir unsur, mutlak eşitlik ilkesine ters düşen; manevi sınıflar üreten bir faktör görmelerinden, dini temelden inkar ederler. Maddeci ve materyalist bir düşünce sistemidir. Allah ve yaratma fikirlerini tamamen reddederler. İktisadi olarak tamamen devletçidir. Ticaret ve özel mülkiyet haklarını bireylere vermezler. Bütün üretim araç ve vasıtaları devletindir. Dolayısı ile birey bu sistem içinde kendi istidat ve yeteneklerini gösteremeyen silik bir kurşun askerdir. Tarih ve inanç yönünden materyalisttir. İnsanlığın evrim yolu ile türden türe geçerek geliştiğini ilk merhalede ilkel bir toplum sonra köle, ücretli, kapitalist ve en sonunda komünist nizama doğru evrimleştiğini varsayarlar.

Üstat, komünizmin fitri bir düşünce olmadığını söyler. Çok düşünceleri ütopyadan öteye gitmez. Bu yüzden ömrü yetmiş seksen yıl olmuştur. Dünyanın her yerinde her açıdan iflas etmiş bir teoridir. Üstat zaten eserlerinde maddeci felsefenin teoloji kısmını yani tabiat, tesadüf ve sebepler icat ediyor gibi fikirlerini kati delilleri ile çürütmüştür. İktisadi açıdan da fitri olmamasından zaten fazla dayanamayıp iflas etmiş bir fikirdir. Yine Üstad'ın ifadesi ile "*Her batıl mezhep içinde, bir dane hakikat olabilir.*" kaidesine; bu komünizmin her tarafı da yanlış ve batıl değildir. Mesela kainattaki tekamül yasası ve işçi sınıfının temel hak ve özgürlükleri gibi fitri ve dine mutabık kısımları da vardır.

Sosyalizm: Sosyalizme komünizmin biraz daha fitri ve gerçekçi bir hâli nazarı ile bakabiliriz. Komünizm bireyi yok eden aşırı bir toplumsalcılık uçtur, sosyalizm ise bu

---

aşırılıkların biraz törpülenmesi hareketidir. Birey toplum dengesini eşitlemeye çalışan ama tam Muvaffak olamayan bir düşünce disiplini. Tıpkı kapitalizm ile liberalizm gibi... Marks'ın ifadesi ile "*Sosyalizm, toplumsal evrimin bir dönemidir, bu dönemden sonra nihai hedef komünizm gelecektir.*" Yani sosyalizm insanlığın iktisadi evrimleşme sürecinde bir merhale. Ama Marks'ın kehanetleri tutmamıştır.

Kapitalizm: Üretim araçlarının ve sermayenin devletin tekelinde değil de özel mülkiyette olduğu serbest piyasa ekonomisidir. Bireyselliğin ve özgürlüklerin had safhada ön planda olduğu bir iktisadi rejimdir. Hatta bu rejimde toplumsalcılık manası tamamen yok olma durumuna gelmiştir. Nasıl komünizmde bireysellik ve özel mülkiyet tamamen yok edilmişse; burada da toplumsal ve sosyal yok olma durumuna gelmiştir. Yani iki aşırı uç... Biri birey için toplumsalcılığı yok ediyor, diğeri de toplumsalcılık için bireyi silip yok ediyor.

Kapitalizmde serbestlik ve hırs öyle şiddetli ki haram, helal ve ahlak kavramı adeta yok hükmüne girmiştir. Tam bir canavar sistemidir. Güçlü zayıfı ezer, büyük küçüğü yutar. Zaten Marks'ın teorisinde komünizm ancak kapitalizmin şiddetlenmesi durumunda gelebilir, esası vardır. Zira her iki taraf da sınıf hegemonyasını savunuyor, çatışmalardan besleniyor. Bir nevi birbirlerine varlık alanı açıyorlar. Kapitalizm biraz daha fitrata yakın olmasından, komünizme göre ömrü uzun olmuştur ama; onun da sonu yakındır. Her ikisinde de bir dane-i hakikat vardır; birinde bireyin fitri istidat ve kabiliyetleri, diğer tarafta sosyal dayanışma ve yardımlaşma hakikatleri.

Üstat bu noktada İslam'ın bu iki hakikati cem edip insanlığa gerçekçi ve uygulanabilir bir sistemi sunduğunu ve insanların çoğunluğunun saadetinin İslam'da olduğunu çok kati deliller ile izah ve ispat ediyor. Sınıf kavgasının ancak iki sınıf arasında bir köprü kurmak ile olacağını söylüyor. Yoksa her iki tarafın birbirlerini inkar ile yok saymaları çözüm değildir. İslam bu hususta hem fitrata, hem de gerçeklere uygun bir nizam getiriyor. Onun için hem dünyada hem ahirette saadeti temin ancak İslam ile mümkündür. Bu gibi rejimler kısa ve fani dünyada bile saadeti temin edemiyorlar; kaldı ki ahireti kurtarsın.